

نگاهی گذرا به دفتر تبلیغاتی اسلامی حوزه علمیه قم

پرسابقه‌ترین نهاد تبلیغ دینی در کشور

حوزه علمیه قم سنگر تبلیغات دینی در کشور ما بوده و هست. این حوزه قطب‌نمایی برای فعالیت سایر حوزه‌های دینی به شمار می‌رود. تراکم صد ساله تبلیغ و ترویج دین از طریق درس و منبر و کتاب و تعامل فعال با رسانه‌های همگانی، این مرکز را به عنوان یکی از بازیگران اصلی صحنه تبلیغ دینی درآورده است.

تصویر فضای سستی از حوزه‌های علمیه و مراکز تربیت طلاب با مراجعه به حوزه علمیه قم و مواجه شدن با طلاب جوان، از ذهن هر بیننده‌ای پاک می‌شود. علیرغم حفظ ساختار آموزشی و سلسله مراتب علمی و وفاداری به متون اصیل حوزوی، امکانات و وسایل جدید آموزشی، فضایی بس متفاوت از دهه‌های پیش ایجاد کرده است.

دیدن لپ‌تاپ و فلش به دست طلبه‌ها و روحانیون دوره‌های سطح و خارج، تعجب کسی را بر نمی‌انگیزد، مشاهده سالن‌هایی پر از کامپیوتر که طلبه‌ها در پشت آنها نشسته‌اند و در فضایی سایر به تحقیق و پژوهش و تبلیغ مشغول‌اند، منظره‌ای عادی است. صدها سایت فعال و پرکار مرتبط با روحانیت و مراکز دینی ایجاد شده و بسیاری از طلاب و روحانیون اهل ویلاگ‌نویسی هستند.

قم به برکت این گرایش، به صورت یک

شهر سایبر درآمد که حوزه علمیه قلب آن را تشکیل می‌دهد. این همه البته مانع از آن نیست که حوزه نسبت به رسانه‌ها و تبلیغات چاپی و روش‌های سستی از قبیل منبر و وعظ و خطابه کم توجهی کند.

مشارکت شمار قابل توجهی از روحانیون و مدرسان و طلاب در امور اجتماعی، پست‌های سازمانی و مشاغل دولتی، مجلس و قوه قضاییه در سال‌های پس از انقلاب، تحولی در دیدگاه‌ها و نیز در امکانات و روش‌های تدریس و اداره حوزه و ارتباطات گسترده آن پدید آورده است. حوزه علمیه کماکان، ایفاگر نقشی اساسی در تبلیغات دینی است و سه دهه اخیر به اقتضای شرایط و امکانات جدید، از نظر کمیت و کیفیت تبلیغات دینی و نیز شیوه‌ها، امکانات و وسایل متنوع ارتباطات، به تجدید ساختار و استفاده از فن‌آوری‌های جدید روی آورده است. این رویکرد، قابلیت‌ها و امکان‌ها را برای حضور فعال در عرصه تبلیغات و چالش‌های سیاسی و ایدئولوژیک بالا برده است.

در اینجا نگاهی گذرا داریم بر چهار معاونت دفتر تبلیغات حوزه علمیه و پنج اداره کل و موسسات و مراکز وابسته به آنها، سپس در صفحات بعد در یکی از این موسسات یعنی چاپخانه بوستان کتاب، درنگ بیشتری می‌کنیم تا با تامل به فعالیت‌ها و امکانات چاپی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه بنگریم.

● دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم از چهار معاونت (آموزش، پژوهش، فرهنگی و تبلیغی، منابع انسانی و پشتیبانی)، پنج اداره کل

دفتر ریاست، اداره کل امور حقوقی و مجلس، اداره کل روابط عمومی و امور بین الملل، دفتر نظارت و بررسی، دفتر برنامه ریزی و توسعه فناوری اطلاعات، پنج موسسه و مرکز وابسته (دانشگاه باقرالعلوم، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، موسسه بوستان کتاب، صندوق قرض الحسنه، موسسه دهکده محققان -وسف) و سه شعبه (خراسان، اصفهان و ابرانشهر) و دو نمایندگی در تهران و خوزستان تشکیل شده است.

● موسسه آموزش عالی باقرالعلوم (ع) سال ۱۳۷۰ ذیل معاونت آموزشی تشکیل شد و سال ۸۴ به عنوان دانشگاه به ثبت رسیده است. انتشار سی عنوان کتاب و چند عنوان نشریه، (فصلنامه های تخصصی علوم سیاسی، تاریخ اسلام و آینده حکمت) از کارهای چاپی این دانشگاه است. دانشکده معارف، فلسفه و کلام اسلامی، زبان های خارجی، مرکز آموزش های علوم اسلامی، مرکز تربیت مربی کودکان و نوجوانان، مرکز آموزش های فرهنگی، ادبی، هنری، کتابخانه تخصصی و بخش سمعی و بصری زیرمجموعه این دانشگاه است.

● پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی سال ۸۳ به تصویب رسیده است. ارایه صدها عنوان کتاب فاخر و هفت عنوان نشریه تخصصی (نقد و نظر، آینه پژوهش، حوزه و فقه، پژوهش نامه جامعه، اخلاق، پژوهش های قرآنی و نگاه حوزه)، کسب عناوین کتاب سال کشوری، حوزوی، دانشجویی، دینی پژوهی و ... از کارهای معاونت پژوهشی این پژوهشگاه است.

● پژوهشکده های فلسفه و کلام اسلامی، فقه و حقوق، علوم و اندیشه سیاسی، انتظار نور و مراکز مطالعات فرهنگی - اجتماعی، مرکز ملی پاسخگویی به سوالات دینی، اطلاعات و مدارک اسلامی و دفتر جنبش نرم افزاری و توسعه علوم اسلامی، گروه پژوهشی (اخلاق و تربیت اسلامی)، گروه مطالعات تمدن (اسلام و

غرب) و ستاد ساماندهی مراکز پاسخگو، ذیل معاونت پژوهشی تعریف می شوند.

● جذب و اعزام صدها هزار مبلغ، برگزاری صدها همایش و نشست تخصصی و حمایت از ایده های نو و ابتکاری مبلغین، بخشی از خدمات معاونت فرهنگی و تبلیغی است.

اداره کل امور مبلغان، دفتر مطالعات و برنامه ریزی فرهنگی و تبلیغی، مرکز فرهنگی و هنری متشکل، ذیل همین معاونت تعریف شده اند.

مجلات سنجاقک (ویژه خردسال)، پوپک (ویژه کودک)، سلام بچه ها (ویژه نوجوانان)، پاسدار اسلام (ویژه جوان)، پیام زن، معارف اسلامی (ویژه نوجوان و جوان) و مجموعه ره نوشه راهیان نور جزو فعالیت های مطبوعاتی این معاونت است.

● شورای مطبوعات وظیفه سیاست گذاری و نظارت بر سامانه مطبوعاتی دفتر تبلیغات اسلامی را - که شامل نوزده نشریه به صورت هفته نامه، دو هفته نامه، ماهنامه، دوماهنامه و فصلنامه می شود - عهده دار است.

به جز نشریات فوق الذکر، اخلاق، پژوهش های قرآنی، پژوهش های جامعه وابسته به شعبه خراسان رضوی، تاریخ اسلام، علوم سیاسی وابسته به معاونت آموزشی، فقه، نقد و نظر، حوزه، آینه پژوهش، نگاه حوزه (دوهفته نامه در زمینه بررسی مسایل روز، وابسته به معاونت پژوهشی)، نشریه تحول (وابسته به حوزه ریاست)، آینه اندیشه و پیام سایر محصولات این شورا است.

علاوه بر نشریات فوق، مجلات حوزه اصفهان، با معارف اسلامی آشنا شویم، مکتب اسلام، پیام حوزه، کوثر، فرهنگ جهاد، فقه اهل بیت (ع)، حکومت اسلامی، ۱۵ خرداد، اقتصاد اسلامی، علوم حدیث، بازتاب، پژوهش و حوزه، خبرنامه دین پژوهان، مجلات تخصصی یاس، اندیشه صادق، تاریخ در آینه پژوهش،

حوراء، حوزه و دانشگاه، ذهن، رواق اندیشه، زمانه، فرهنگ و پژوهش، قبسات، کتاب نقد، مشکوه النور، معرفت، موعود، مکتب اسلام، میقات حج و هفت آسمان هم برای معاونت ها و شعب مختلف و یا نشریات داخلی و یا مناسبتی ذکر شده است.

● دفتر برنامه ریزی و توسعه فناوری اطلاعات یک، اداره کل است که در جهت پیشبرد اهداف و گسترش IT نقش مهمی دارد.

● صندوق قرض الحسنه دفتر تبلیغات با سرمایه ای نزدیک به پنجاه میلیارد ریال، سالانه به بیش از ۱۵ هزار نفر از طلاب و فضایی حوزه، وام بدون کارمزد پرداخت می نماید.

● موسسه دهکده محققان (وسف)، به منظور بهره مندی فضلا، محققان و حوزویان، باغ موسوم به «دهکده و سف» در ۷۰ کیلومتری قم، مکان مناسبی برای فعالیت های فضلا و محققان در ایام گرم سال است. این دهکده سال ۷۶ از بنیاد مستضعفان به دفتر تبلیغات اسلامی تحویل شد و اکنون موسسه فرهنگی فردوس و سف سالانه به بیش از ۱۶۰۰۰ نفر از طلاب و فضلا خدمات ارایه می دهد.